

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยสำคัญซึ่งจะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมนั้น ๆ ก็คือ การศึกษา ทั้งนี้ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสั่งสอน ผูกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ความชำนาญ ตลอดจนปลูกฝัง อุบิสัยทัศนคติและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์จัดให้แก่มนุษย์ด้วยกันนั่นเอง

การจัดการศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้พัฒนาขึ้น เป็นลำดับ ตั้งแต่สมัยโบราณการ เรียนการสอนจะดำเนินไปภายในบ้านและวัด เท่านั้น จำนวนผู้เรียนก็มีเพียง เล็กน้อย ปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาได้ขยายวงกว้างออก แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอกับความ ต้องการและจำนวน ประชากรวัย เรียนที่มีมากขึ้นในแต่ละปี

ภายหลังจากที่ Rev. Fr. Colombet บาทหลวงคณะมิชชันนารีกรุงปารีส ซึ่ง เดินทาง เข้ามาประเทศไทยและประจำอยู่ ณ โบสถ์อัสสัมชัญกรุงเทพฯ ได้จัดตั้งโรงเรียนอัสสัมชัญขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ โดยมีจำนวนนักเรียนในปีแรก ๓๓ คน แต่เนื่องจากท่านบาทหลวง มีภาระมากมายที่จะต้องรับผิดชอบในกิจการด้านศาสนา ท่านจึงได้ติดต่อให้ภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลมาดำเนินงานด้านการศึกษาสืบทอดแทนท่าน ซึ่งก็ได้มีภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลนี้ ๔ คน เดินทางมารับมอบหมายงานจากท่านบาทหลวง เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๔๔

ในการดำเนินงานของภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลนี้ ต้องประสบกับปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น ภัยธรรมชาติ ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร งบประมาณ เป็นต้น แต่ด้วยอุดมการณ์และปณิธานซึ่งคณะได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า "จะอุทิศตนให้กับการศึกษา และการอบรมสั่งสอนเยาวชน" จึงทำให้ภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลสามารถ เอาชนะปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ได้ กิจการด้านการศึกษาภายใต้การบริหารงานของภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลได้ขยายวงกว้างออกไป มีจำนวนภราดา เพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นชาวไทยและชาว ต่างประเทศ จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้ง

มูลนิธิภราดาคณะ เชนต์คา เบรียลขึ้น เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลทั้งด้านการศาสนาและการศึกษา
ในประเทศไทย ในปัจจุบันนี้มีสถาบันซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของมูลนิธิฯ ทั้งสิ้น ๑๔ แห่ง
ดังนี้

๑. โรงเรียนอัสสัมชัญกรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๘
๒. โรงเรียนเซนต์คาเบรียลกรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓
๓. โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย เชียงใหม่ ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔
๔. โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒
๕. โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ชลบุรี ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗
๖. โรงเรียนเซนต์หลุยส์วิทยาลัย ฉะเชิงเทราตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๑
๗. โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๑
๘. โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔
๙. โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๖
๑๐. โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๘
๑๑. โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๐
๑๒. บ้านวิริยานุชนสถาน ขอนแก่น ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๓
๑๓. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ กรุงเทพมหานคร ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๔
๑๔. โรงเรียนอัสสัมชัญ ลำโพง สมุทรปราการ ตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๒

การบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน นับวันจะมีแต่ความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากขึ้น
ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเป็นระยะของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย ทั้งในด้าน
หลักสูตร ตลอดจนวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน
ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่จะต้องแก้ไข ดัดลिनใจ
เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย แต่การแก้ปัญหาหรือดัดลिनใจนั้น บางครั้งก็อาจเกิดการ
ผิดพลาดขึ้นได้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น ขาดข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ ผู้บริหารขาด
ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญในงานนั้น ๆ

ภิญโญ สาธร ได้เขียนเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า

"โรงเรียนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง อาคารเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ในการเรียนการสอน จะดีอย่างไรก็ตาม จะไร้ความหมายถ้าคนใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถพอ ไม่มีความตั้งใจหรือพอใจจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมความว่า ความเจริญในวงการศึกษายั่งยืนอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย แต่ที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหารการศึกษากับครู"

การศึกษาเกี่ยวกับผู้นำนั้น ได้เป็นที่สนใจกันเป็นอันมาก มีผู้ทำการวิจัยแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ แต่ก็มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์และพฤติกรรมของผู้นำเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะความเป็นผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การหรือหน่วยงาน ผู้นำที่ไม่มีความสามารถย่อมทำลายขวัญของผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ และมีผลทำให้งานขาดประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนก็เช่นเดียวกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องนำศาสตร์มาใช้อย่างมีศิลป์ เพื่อนำหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จ ความสำเร็จของหน่วยงานจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของความเป็น "ผู้นำ" ของผู้บริหารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับการบริหารโรงเรียนมูลนิธิธรรมาคาราคณะ เซนต์คาเบรียลนั้น จะมีอธิการซึ่งเป็นนักบวช เป็นผู้บริหารสูงสุดในแต่ละโรงเรียน ส่วนผู้บริหารระดับรองลงมาก็ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าสาย หัวหน้าฝ่าย ฯลฯ ตำแหน่งอธิการนั้นเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ การจัดบริหารงานในแต่ละโรงเรียน จะอยู่ภายในขอบเขตนโยบายและความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารมูลนิธิฯ ส่วนรายละเอียดในการบริหารเป็นสิทธิของอธิการแต่ละโรงเรียน

จากการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนมูลนิธิธรรมาคาราคณะ เซนต์คาเบรียลซึ่งภราดามีศักดิ์ ว่องประชาบุญกุล ได้ทำไว้ จะเห็นได้ว่าโครงสร้างในการบริหารของโรงเรียนมูลนิธิฯ ยังมีจุดที่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกหลายประการ อาทิเช่น การกำหนดอำนาจหน้าที่และการพรรณนางาน เป็นลายลักษณ์อักษร การตัดสินใจ เป็นต้น ในการปรับปรุงดังกล่าว ผู้ที่จะมีส่วนสำคัญยิ่งในการปรับโครงสร้างการบริหารให้ได้ผล และมีประสิทธิภาพก็คือผู้บริหารนั่นเอง

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา
คณะ เซนต์คาเบรียลมาก่อน การศึกษาเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวของผู้บริหารโรงเรียน
มูลนิธิฯ เอง ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคลที่จะ เข้ามาทำหน้าที่บริหาร
โรงเรียนมูลนิธิฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีมุ่งหมายที่จะ

- ๑. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำ
ของผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา คณะ เซนต์คาเบรียล
- ๒. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา คณะ เซนต์คาเบรียลที่ปฏิบัติจริง กับที่ควรจะเป็น
- ๓. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูอาจารย์ เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา คณะ เซนต์คาเบรียลที่ปฏิบัติจริงกับที่ควรจะเป็น

สมมุติฐานของการวิจัย

- ๑. พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา คณะ เซนต์คาเบรียล
ที่ปฏิบัติจริงกับที่ควรจะเป็น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารแตกต่างกัน
- ๒. พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดา คณะ เซนต์คาเบรียล
ที่ปฏิบัติจริงกับที่ควรจะเป็น ตามความคิดเห็นของครูอาจารย์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิ
ภราดา คณะ เซนต์คาเบรียล รวม ๑๑ โรงเรียนที่เปิดสอนสายสามัญตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๑ ถึงระดับมัธยมศึกษา ส่วนอีก ๓ โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนสายอาชีวศึกษาและอื่น ๆ
จะไม่นำมาพิจารณาด้วย

๒. ในการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารครั้งนี้ จะทำการศึกษาตามหลักการของแอนดรูว์ ฮัลปิน ฮัลปิน และจอห์น เค. เฮมฟีลล์ (Andrew W. Halpin & John K. Hemphill) ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมภาวะผู้นำออกเป็น ๒ ด้าน คือด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating Structure) และด้านสัมพันธภาพ (Consideration)^๑

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรม หมายถึงการกระทำหรือกิจกรรมที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นกรกระทำ ทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนกระบวนการทางอารมณ์ และกิจกรรมทางจิตใจที่สื่อให้เห็นได้ชัด

ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถในการชักจูงหรือกระตุ้นให้ผู้อื่นดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมายขององค์การได้^๒

พฤติกรรมภาวะผู้นำ หมายถึงการกระทำหรือกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกมาให้ปรากฏ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ตลอดจนความสามารถที่จะประสานให้ผู้ร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยดี สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

พฤติกรรมภาวะผู้นำแบ่งเป็น^๓

- ด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating Structure) หมายถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของนโยบาย ระเบียบกฎเกณฑ์ การจัดรูปแบบขององค์การ การติดต่อสื่อสารและวิธีดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

^๑เอกชัย ทีสุขพันธ์, หลักบริหารการศึกษาทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : องค์กรศิลปบริหารพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๔๑-๔๒.

^๒Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw-Hill Book Co., 1973), p. 58.

^๓Andrew W. Halpin, Theory and Research in Administration (New York: Macmillan Company, 1966), p. 86.

- ด้านสัมพันธภาพ (Consideration) หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความ เป็นมิตรที่ดี มีความไว้วางใจ มีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ผู้นำและผู้ร่วมงาน มีความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและ เป็นกันเอง

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึงผู้บริหารสูงสุดในโรงเรียน ได้แก่ อธิการ

อธิการ หมายถึง หัวหน้านักบวชซึ่งทำหน้าที่ปกครองดูแลนักบวช ครูอาจารย์

นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน มีอำนาจสูงสุดในการบริหารโรงเรียน

ครูอาจารย์ หมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนมูลนิธิภราดาคณะ เซนต์คาเบรียล

โรงเรียนมูลนิธิภราดาคณะ เซนต์คาเบรียล หมายถึงโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีมูลนิธิภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลเป็นเจ้าของ ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๑ โรงเรียน ได้แก่

- ๑. โรงเรียนอัสสัมชัญกรุงเทพ
- ๒. โรงเรียนเซนต์คาเบรียลกรุงเทพ
- ๓. โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย เชียงใหม่
- ๔. โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ชลบุรี
- ๕. โรงเรียนเซนต์หลุยส์วิทยาลัย ฉะเชิงเทรา
- ๖. โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง
- ๗. โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี
- ๘. โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง
- ๙. โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี
- ๑๐. โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา
- ๑๑. โรงเรียนอัสสัมชัญสำโรง สมุทรปราการ

ประโยชน์ของการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่า การวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ เกี่ยวกับ พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิภราดาคณะ เซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย" จะได้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง
พฤติกรรมทางการบริหารของตนให้ดียิ่งขึ้น

๒. เพื่อเสนอแนะและเป็นแนวทางแก่คณะกรรมการบริหารมูลนิธิในการคัดเลือก
ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมูลนิธิกราคาคณะ เซนต์คาเบรียล เพื่อการบริหาร
ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. กลุ่มตัวอย่างประชากร

๑. ผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน ได้แก่ อธิการของโรงเรียน จำนวน
๑๑ โรงเรียน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๒. ครูอาจารย์ทั้ง ๑๑ โรงเรียนของมูลนิธิ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑,๑๐๔ คน
ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๓๑๑ คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ
Morgan^๑ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๐

รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น ๓๒๒ คน

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำ LBDQ
(Leadership Behavior Description Questionnaire) ของแอนดรูว์ ดับบลิว
ฮัลปิน (Andrew W. Halpin) แบบสอบถามนี้จะมี ๒ ลักษณะ คือแบบเลือกตอบ (Check
list) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ผู้บริหารแสดงออกหรือปฏิบัติจริง

ตอนที่ ๓ เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ควรจะเป็น

---

^๑Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, "Determining
Sample Size for Research Activities," Journal of Education and
Psychological Measurement 1970, 30 : 607-610.

ค. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งตามโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยตนเอง และนัดวันไปขอรับคืนด้วยตนเอง เช่นกัน

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จะทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำ (แบบสอบถามตอนที่ ๒ และ ๓) จะทำการวิเคราะห์โดยวิธีสถิติต่าง ๆ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t (t-test)

ลำดับขั้นการเสนอข้อมูล

บทที่ ๑ บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและลำดับขั้นการเสนอข้อมูล

บทที่ ๒ เอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ ๔ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย